

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Балабақшада экологиялық мәдениетті қалыптастыру

ЖАРИЯЛАНДЫ
23.12.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/173468/

Молдадосова Ақмарал

Лауазымы: тәрбиеші

Қызылорда облысы, Арал ауданы, Жаңақұрлыс ауылы

«Балбөбек» балабақшасы.

Кіріспе : Қазіргі таңда экологиялық мәселелер әлемнің көптеген елдерінде маңызды тақырыптардың біріне айналды. Табиғаттың ластануы, климаттың өзгеруі, биологиялық алуан түрліліктің азаюы сияқты мәселелер адамзатқа үлкен қауіп төндіреді. Бұл мәселелердің алдын алу үшін экологиялық мәдениетті қалыптастыру маңызды рөл атқарады. Экологиялық мәдениет адамзаттың табиғатпен үйлесімді өмір сүруі, қоршаған ортаны қорғауы және табиғатты сақтауға жауапкершілікпен қарауы болып табылады. Бұл мәдениет баланың бойында ерте жастан қалыптасуы тиіс, ал балабақша осы үдерістің алғашқы және маңызды кезеңі болып табылады. Осы ретте балабақша педагогтарының экологиялық мәдениетті қалыптастырудағы рөлі ерекше. Табиғатты қорғау, экологиялық мәдениетті қалыптастыру және экология туралы білім беру адамзаттың болашағы үшін аса маңызды болып табылады.

1. Экологиялық мәдениет дегеніміз не?

Экологиялық мәдениет дегеніміз — адамның табиғатпен үйлесімді өмір сүруі, табиғатты қорғау, оның ресурстарын үнемді пайдалану, қоршаған ортаның тазалығына, экологияның сақталуына жауапкершілікпен қарау қабілеті мен түсінігі. Экологиялық мәдениет адамның табиғатқа деген құрметі мен қамқорлығын білдіреді. Осы мәдениеттің негізі мектепке дейінгі жастан басталып, үздіксіз дамып, адам өмірінің барлық кезеңінде көрініс табады.

2. Экологиялық тәрбие баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуына әсері

Балабақшада экологиялық мәдениеттің қалыптасуы баланың тұлғалық дамуына зор әсер етеді.

Біріншіден, балалар табиғатқа деген сүйіспеншілігін арттырып, оның құндылықтарын түсінеді.

Екіншіден, олар табиғаттың бөлігі екенін, оның болашағы үшін өздерінің де жауапкершіліктері бар екенін түсінеді.

Үшіншіден, экологиялық тәрбие баланың әлеуметтік белсенділігін арттырып, оларды қоршаған ортадағы өзгерістерге бейімдеу қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді.

3. Педагогтардың экологиялық мәдениетті қалыптастырудағы маңызы

Балабақша педагогы — балаға экологиялық білім мен тәрбие берудегі басты тұлға. Педагог баланың алғашқы тәрбиешісі, оның табиғатқа деген көзқарасын қалыптастырушы болып табылады. Бала өмірінің алғашқы кезеңдерінде, әсіресе балабақшада, оның дүниетанымы, қарым-қатынасы, табиғатқа, қоршаған ортаға деген көзқарасы қалыптасады. Сондықтан педагогтардың экологиялық мәдениетті қалыптастырудағы міндеттері

өте маңызды.

Педагогтардың экологиялық мәдениетті қалыптастырудағы міндеттері

3.1 Экологиялық білім беру

Педагогтардың ең бірінші міндеті — балаларға экология негіздерін, табиғат құбылыстарын, жануарлар мен өсімдіктер әлемін таныстыру. Балаларға табиғаттың маңыздылығы мен адам мен табиғат арасындағы байланысты түсіндіру қажет. Педагог табиғаттағы өзгерістерді, экологиялық тепе-теңдікті сақтау жолдарын балаға қарапайым әрі түсінікті тілде жеткізуі керек. Бұл үшін педагог әртүрлі экологиялық тақырыптарда әңгімелер мен ертегілер оқып, табиғатқа қатысты ойындар мен жаттығулар ұйымдастырады. Мысалы, экологиялық тақырыптарда сурет салу, шығармашылық жұмыстар жүргізу, табиғат бұрышында бақылау жасау сияқты іс-әрекеттер баланың экологиялық білімін дамытуға көмектеседі.

3.2 Экологиялық дағдыларды қалыптастыру

Балабақшада педагог экологиялық білім ғана емес, экологиялық дағдыларды да қалыптастыруға міндетті. Балаларға табиғатты қорғаудың қарапайым әдістерін үйрету өте маңызды. Педагог балаларды қоқысты дұрыс тастауға, қалдықтарды сұрыптауға, суды үнемдеуге, энергияны үнемдеуге, өсімдіктерді күтуге баулиды. Сондай-ақ, балаларды табиғатқа деген қамқорлық сезіміне тәрбиелеу үшін педагог оларға ағаш отырғызуды, гүл өсіруді, жануарларға қамқорлық жасауды үйретеді. Бұл дағдылар баланың табиғатқа деген сүйіспеншілігін арттырып, экологиялық мәдениетінің дамуына

ықпал етеді.

3.3 Экологиялық тәртіпті қалыптастыру

Балаларға экологиялық тәртіпті, жауапкершілікті және этикалық нормаларды үйрету педагогтың тағы бір міндеті болып табылады. Педагог балалардың қоршаған ортаға деген көзқарасын қалыптастыру үшін оларға табиғаттағы тазалықты сақтау, өсімдіктер мен жануарларды қорғау, экологиялық тепе-теңдікті сақтауға деген жауапкершілік туралы түсінік береді. Мысалы, балаларды «табиғатты ластауға болмайды», «құстарды қорламау керек», «суды босқа ысырап етпеу керек» деген қағидаларға үйрету қажет.

3.4 Табиғатқа деген сүйіспеншілікті ояту

Педагог балалардың табиғатқа деген сүйіспеншілігін оятуы керек. Бұл үшін педагог экологиялық серуендер, табиғат аясында ойындар ұйымдастырады, балаларды ағаш отырғызуға, гүл егуге, құстарға қамқорлық жасауға шақырады. Педагог балаларға табиғаттың әсемдігін көрсету арқылы олардың табиғатқа деген сүйіспеншілігін оятып, қорғауға деген ынтасын арттырады.

4. Педагогтардың экологиялық мәдениетті қалыптастырудағы негізгі әдістері

- **Танымдық әдіс:** Экологиялық мәселелерді түсіндіріп, табиғаттың маңыздылығын ұғындыру арқылы баланың экологиялық көзқарасын қалыптастыру. Балаларға табиғат туралы білім беру, табиғат құбылыстарын бақылау, экологиялық ойындар мен ертегілер арқылы балалардың дүниетанымын кеңейту.
- **Практикалық әдіс:** Балалармен бірге табиғатта жұмыс істеп, нақты әрекеттер жасауды үйрету. Мысалы, ағаш отырғызу, гүл егу, табиғаттағы жануарларға қамқорлық жасау сияқты іс-әрекеттерді жүзеге асыру.
- **Ойын әдісі:** Ойындар арқылы балалардың экологиялық мәдениетін қалыптастыру. Табиғатқа қатысты рөлдік ойындар, ойын арқылы экологиялық мәселелерді шешуге үйрету.
- **Шығармашылық әдіс:** Балаларды экологиялық тақырыпта сурет салуға, қолөнер жасауға, шығармашылық жұмыстарға ынталандыру.

5. Қорытынды

Балабақшада экологиялық мәдениетті қалыптастыру – балалардың дүниетанымын кеңейтіп, оларды табиғатқа деген сүйіспеншілігін арттыратын маңызды процесс. Педагогтар осы үдерісте негізгі тұлға болып табылады. Педагогтың міндеті — балаларға экологиялық білім беру, экологиялық дағдыларды қалыптастыру және табиғатқа деген қамқорлық сезімін ояту. Сондықтан балабақша педагогтарының экологиялық мәдениетті қалыптастырудағы рөлі зор, өйткені олар балалардың болашағына, экологиялық

санасына негіз қалайды. Экологиялық мәдениет бала бойында ерте жастан қалыптасып, оның өмір бойы жалғасатын құндылығы мен жауапкершілігін қамтамасыз етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Балабақшадағы экологиялық тәрбие /Отбасы және балабақша-1996. №11-12/
2. Көбеева Н «Бала және табиғат» \ \ Үйелмен және балабақша. – 1993. № 5.
3. Құлшанова С Табиғатты қорғау. \ \ Отбасы және балабақша. – 1993. № 6.
4. Керімбаева Р Табиғат. Бала. Тәрбие. \ \ Отбасы және балабақша. – 1997. № 1 – 3

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.